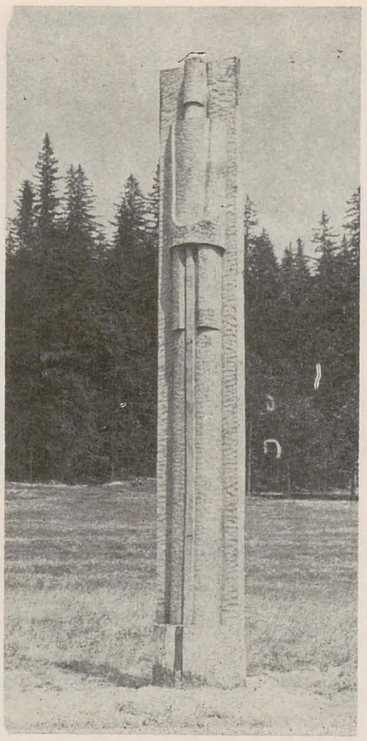
soveja

paul cornel chitic

Participarea la o tabără de sculptură este un privilegiu ce poate fi pretins doar de sculptorii cu un prestigiu artistic deja cîştigat. Participarea nu conferă notorietatea, ci o consfinţeşte. Taberele de la Galaţi, Costineşti, Măgura sînt o mărturie în acest sens.

Tabăra de la Soveja şi-a propus să contrazică acest principiu care, de acum, poate fi suspectat de păcatul căderii în prejudecată. Şi, ca atare, a invitat să participe nouă studenţi de la Institutul de Arte Plastice « Nicolae Grigorescu ». Iniţiativa nu profanează ideea, ci doar îi extinde aria, astfel încît ea să cuprindă şi *riscul* debutului absolut al unor ucenici într-ale sculpturii. De altfel dorinţa de a organiza astfel de tabere a molipsit multe judeţe şi localităţi. Faptul, entuziasmant prin aceea că presupune generozitate şi respect faţă de această artă, ridică o sumedenie de probleme. Ele, taberele, trebuie să se diferenţieze între ele. Tabăra de la Oarba îşi va dedica şi celelalte şapte ediţii, din cele 11 propuse, memoriei celor 11.000 de soldaţi căzuţi la datorie în înfruntarea cu hoardele fascisto-hortiste ; cea de la Sighetu Marmaţiei, găzduită în parcul etnografic, urmăreşte să conserve şi să perpetueze tradiţia meşterilor lemnari, ale căror măiestrie şi ingeniozitate au stîrnit admiraţie şi respect şi în îndepărtata Japonie. Ne vom propune, deci, să considerăm că Soveja se distinge de celelalte tocmai prin amintitul risc. Orice sculptor cu experienţă ştie că invitaţia într-o asemenea tabără este seducătoare, dar şi de două ori hazardată ; mai întîi selecţia e lesne de imaginat ; pericolele, chiar cînd sînt ignorate, e util să le reamintim, căci, în definitiv, modul cum sînt ele înfruntate validează reuşita tentativei artistice. Primul dintre pericole este acela că obiectul de artă, sculptura se confruntă cu Natura. Doar gigantismul dimensiunilor permite unui obiect înscris în natură să concureze cu ea (Sfinxul, Piramida, Ziguratul, marile desene de pe podişurile andine, Marele Zid Chinezesc, Oraşul) o concurenţă care, paradoxal, cînd se desfăşoară într-o ipotetică egalitate între adversari, sfîrşeşte prin contopirea oponenţelor, marele Obiect devine o altă Natură, o altfel de natură.

Al doilea pericol pentru sculptură îl constituie însăşi prezenţa unei a doua, a treia ş.a.m.d. sculpturi în preajmă. Între ele lucrările se pot bruia cu osîrdie, necontenit, sfîrşind prin a constitui un fel de « cimitir » al părăsitelor (aşa cum se întîmplă şi în sumedenia de subsoluri ale muzeelor lumii). Uneori, bunăoară la Oarba, ele îşi împlinesc sacra menire în încremenirea lor neistovită, într-o pietate fără sfîrşit în locul şi în numele nostru. Dacă prezenţa noastră le confirmă sensul, absenţa le dovedeşte necesitatea.

Altminteri, aceste tabere trebuie să fie loc de dorit pelerinaj, un popas căutat, nu însă pentru precarul agrement, ci pentru bucuria surprizei care, pornind fie şi de la stupoare, să urce pînă la o anume dumirire — chipul prozaic al revelaţiei. Acesta ar fi rostul lor perpetuu. E posibil ca pe alte tăinuite căi să-şi împlinească destinul aceste tabere de sculptură. Pentru moment, experienţa dobîndită la Sighetu Marmaţiei iscă o seamă de întrebări şi de probleme : sculpturile, fiecare în parte, au o aură de mister : multe dintre ele, prelucrări ale unor detalii din angrenajele aflate în muzeele tehnicii ţărăneşti, au darul de a-l îngîndura pe vizitator. Uimitoarea ingeniozitate a cîte unei soluţii e surprinsă într-un fel de repetare a actului inspiraţiei, invenţia e « înlemnită » în clipa îndoielii ori a vreunei încercări neroditoare. Facerea e cuprinsă în timpul probei între vremelnicul eşec şi împlinire. S-ar zice că acelor lucrări le-ar putea fi priincioasă strategia ordonării într-o posibilă succesiune exploratorie.

E o ipoteză, dacă nu o sugestie. Cert e că « procentul » de originalitate a acelor lucrări se supune, intuitiv ori cu bună ştiinţă, generoasei teme care a întemeiat tabăra.

Tabăra din Sighetu Marmaţiei se înrudeşte cu cea de la Soveja : materialul este lemnul ; materialul este pentru un sculptor, şi artiştii o ştiu foarte bine, o neîndurătoare sursă de inspiraţie. Locul lui hegemonic în motivaţia atîtor opere de artă nu mai e pus la îndoială. Multe evenimente artistice. părelnice ori trainice, ale ultimelor două decenii s-au datorat expoziţiilor de sculptură în lemn deschise la « Apollo », la « Dalles », la « Simeza » etc.

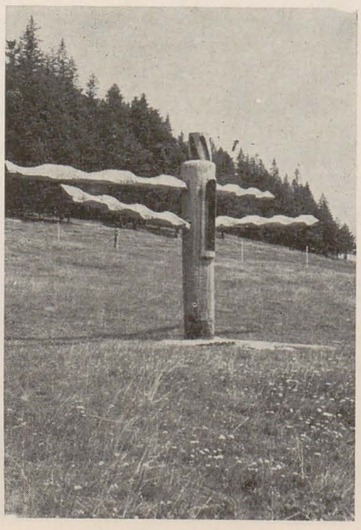
În incinta galeriilor, ele cel puţin aduceau stînjenitoarea — pentru noi — smerenie a ţăranului cioplitor faţă de trupul arborelui.

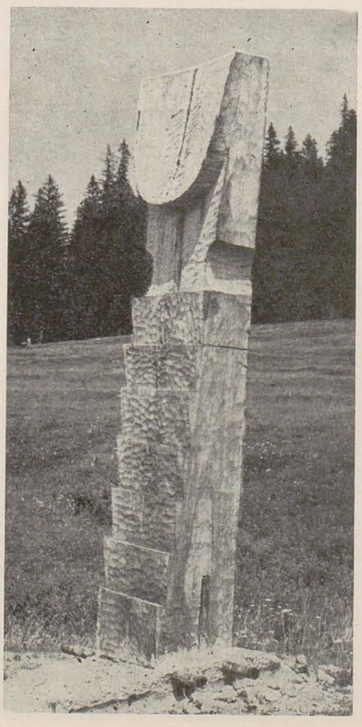
Adus în vîrtejul de betoane, nichelituri, sticlă, mase plastice, segmentul de arbore stîrnea înnegurata nostalgie după o anume curăţenie şi simplitate arhaică şi limpezea certitudinea că sîntem imprizonieraţii unei mentalităţi hotărîte să uite repede ziua de ieri, în revanşa noutăţilor din clipa următoare. Lemnului îi revenea prin acele lucrări — multe dintre ele importante pentru arta ultimei noastre jumătăţi de secol — spornicul rost de prezenţă a vieţii. Scoase în aer liber — acele soluţii plastice, acele truvaiuri şi structuri compoziţionale — aşa cum se întîmplă în tabăra de la Soveja — devin scheme; epigonismele morbidizează orice nobilă tentativă, aflată în lucrarea inspiratoare, îi declină inerentele limite şi-i bagatelizează intenţia. Nu e greu de descoperit care sînt părinţii iniţiali ai acelor exponate meşterite de cei nouă studenţi. Unii dintre elevii excelentului sculptor Paul Vasilescu au primit cu o prea grăbită libertate să-şi încerce puterile şi să-şi realizeze ambiţiile. Întoarcerea lor în atelier le este, indiscutabil, încă de folos.

DRAGOŞ PETCULESCU
FLORIN NIŢU
EUGEN PETRI
ALEXANDRU SIMINIC
MIRCEA LĂCĂTUŞ
FLORIN NIŢU şi ANTOANELLA STAN

https://biblioteca-digitala.ro